

ací l'etimologia és sobretot inadmissible tenint en compte la poca freqüència d'aquest sufix germànic, i la contradicció cronològica entre la *d-* inicial, sense mutació consonàntica, i els fonemes tardans de la *e* i de la *z* del sufix (que en gòtic seria *-ATJAN*).

Brüch, *WS* IX, 125, i *ZRPb*. XLIX, 522-4, partint del frisó modern *dintje* 'remolar lleugerament', isl. *dynta* 'moure el cos amunt i avall', i del neerl. *mj. dei(n)zen* 'fer-se enrere', b-al. *dei(n)sen* 'fer-se enrere, esmunyir-se', va postular un fràncic **DINTJAN* amb el sentit de 'moure's d'una banda a l'altra'; encara que apadrinada per Wartburg (*FEW* III, 82; i a la fi també admesa pel *REW*.) s'oposen a aquesta idea objeccions insuperables: la unanimitat dels antics textos francesos indica que *dance* tenia *a* i no pas *e* originària: és sabut que una massa definida de textos arcaics francesos rebutja encara tota rima o assonància de *an* amb *en* (*dance* hi rima només amb mots com *concordance*) (cf. la nota 2 del *DCEC*); i d'altra banda des del punt de vista germànic la hipòtesi **DINTJAN* no recolza en bases sòlides, com sigui que les diverses formes citades discrepen massa en llur significat (pitjor encara l'esc. ant. *detta* 'caure per terra, rebotre', «aufschlagen, niederfallen», *datta* 'pegar ràpidament', amb els quals solen enllaçar-los), i més encara per llur forma, car només el frisó modern *dintje* correspondria ben bé a **DINTJAN*: *deinzen*, *-sen*, vénen potser d'un **DANTISŌN*, com observen Falk i Thorp, en *Fick* III, 200 (i com reconeix el mateix Wartburg).

Les altres etimologies que s'han seguit proposant són encara més inversemblants; per a qui en tingui curiositat bastarà remetre als estudis d'Aeppli (*BhZRPb*. LXXV, 24-36, i 75-100) i Wartburg, que almenys en l'aspecte bibliogràfic resten bàsics sobre la qüestió, així com a la llarga nota 3 del *DCEC* II, 108, i IV, 985. Car és una tirallonga que no sembla voler-se acabar. Sembla com si un sentiment d'humiliació col·lectiu de romanistes i germanistes davant un fracàs tan total i tan treballós ens privi de llevar-nos una bona dels ulls i ens dugui a persistir en aqueixa cavalcada tan interminable i vana com la del Mal Caçador.

Al capdavant, la diferència cronològica entre Espanya (S. XIII) i França (S. XII) és escassa, i no solament està bastant compensada per la qualitat popular i arcaïtzant de fonts com Muntaner, l'Arxipreste de Hita, la *General Estoria* i les *Cantigas de Santa Maria*,² sinó que mai no hauríem de perdre de vista que la freqüència incomparablement més gran de les fonts i les dades de la filologia francesa, en comparació de les hispàniques, ens hauria de persuadir sempre d'atribuir una presumpció d'antiguitat major dins la llengua real, en el cas de les llengües hispàniques, en vist la francesa.

En definitiva, després d'un parell de segles d'investigació s'ha de considerar condemnada l'obstinada recerca d'etimologies que parteixin de França, o almenys de la llengua d'oïl. Investigació encetada sota el prejudici de la importància de l'al. *tanzen*, prejudici que potser encara no ha mort del tot en el cap

d'alguns.³ Ja és hora de pensar si, fet i fet, no han d'assajar-se les probabilitats d'una etimologia hispànica, amb la gran base que per a una semàntica versemblant ens fa sentir l'antiquíssima fama de què han gaudit sempre les balladores andaluses i valencis, jueves i gaditanes dels temps romans, basques i iberes ben cert, i els dansaires bascos, gallecs i catalans (de les illes o de terra ferma), en totes les èpoques, amb la sòlida base de l'arrelament ja antic i unànime del basc *dantza*, gall-port. i cast. ant. *dança*, cat. *dansa*, i el prestigi encara més vell que ens acusen les dansadores mossàrabs de les *barças*, i la «canczon qu' es bella en tresca <'en dansa'>, que fo de razón espanesca» de la summa antigor de la *Cançó de Santa Fe d'Agén* (c. l'a. 1000).

El cas és que d'altra banda ens consta un remot arrelament mossàrab pel ball *aš-siġit* (< *siġât* < pl. del ll. síca 'daga'), testificat com a «dança de espadas»⁴ per *PAlc.* (198b10), i per la frase *dārab ad-dansa* de l'àrab d'Algèria, literalment «frapper la danse», que segons el testimoni del General Daumàs s'ha usat tant i tan popularment allà, que hi ha pres el sentit de «se promener sans motif».

Ara bé, l'àrab ens dona una arrel d'allò més antiga, i perfectament satisfactòria, com a base d'aquesta paraula (veg. Dozy, *Suppl.* I, 464b, etc.): *dānas* era ja clàssic en el sentit de «être sale», «être souillé», «se salir, se souiller», d'on, vulgarment, *dānnas* «profaner, traïter avec irrévérence les choses sacrées» (Boqtor), que el nostre *RMa.* explica com a «deturpare» (p. 342.7f.). D'ací molts substantius, com *danāsa* «impudicité, crapule, impureté», «manigance, intrigue», en l'àrab d'Egipte, i «manigancer, tramer des intrigues», com a nom d'acció ja en les *Mil i una Nits*, *madānis* «mauvais lieux» (ja clàssic, *dānis* «sale» (en els *Viatges per Barbaria*, de Shaw, 1773).⁵

En un mot, tot ens dona a entendre que en el món andalussí *dansa* —una altra formació substantiva, del tipus més normal, en l'arrel *dānas*— va pendre el sentit de 'dansa lasciva, impúdica', 'dansa de bordell', ballada en els *madānis*, aquelles tavernes on Juan Ruiz anava a *sotar con bellaco*; d'on després tota dansa popular, anomenada així en to severíssim pels alfaquís musulmans. I no havien estat els únics, perquè si podem intuir que els jutges col·legues d'Abensida blasraven amb paraules l'honor dels barons que així la corrien, recordem-nos que fins l'oncle indulgentíssim dels *Adelphi* terencians reconeixia que «nemo fere saltat sobrius»; recordem-nos també dels escandalitzats judicis que meresqueren d'Europa la ZARABANDA, la CHACOTA, el FADO, el FANDANGO (remeto a aquests articles del *DCEC*).

Però en passar aqueixa *dansa espanesca* al Migdia de França, entre les balladores del Comte Guillem de Peitieu i els seus èmuls, es va tornar una dansa noble. És significatiu el fet que en la llengua dels trobadors *dansa* i *dansar* tenen la mateixa antiguitat (en contra el que dona a entendre el *PDPF*): *dansar* ja en Peire Vidal, i *dansa* en Aimeric de Belenoi, tots dos, trobadors de la fi del S. XII (tampoc enemics dels